

REDACTIUNEA.
 Administrațiunea și Tipografia
 Brașov, piața mare nr. 30

Serisori nefrancate nu se primesc. — Manuscrise nu se restituie. **INSERATE:** se primesc la Administrațiunea Brașov și la următoarele **BIROURI de ANUNȚURI:** în Viena la M. Dukes Nachf., Heinrich Schalk, Rudolf Mosse. — În Budapesta la Ekstein Bernát, Julius Leopold. Blockner I. Prețul inserțiilor: o serie garmond pe o coloană 10 bani pentru o publicare. Publicări mai dese după tarifă și învială. **RECLAME** pe pag. 8-a.

GAZETA TRANSILVÂNIEI

ANUL LXXIII.

Telefon Nr. 226.

ZIARUL APARE ÎN
 fiecare zi.

Abonamente pentru Austro-Ungaria:
 Pe un an 24 C. pe 6 luni 12 C. pe trei luni 6 C. Nrii de Duminică: 4 C pe an
 Pentru România și străinătate:
 Pe un an 40 franci, pe șase luni 20 fr., pe trei luni 10. Nrii de Duminică 8 fr. 1 an. Se prenumără la toate oficiile postale din lăntur și din afară și la domnii colecători. — Abonamente pentru **BRAȘOV: ADMINISTRAȚIUNEA în PIAȚA-MARE** târgul Inului Nr. 30. etagiul I pe an 20 C. pe șase luni — 10 Cor pe trei l. 5 Cor. —

Nr. 80. Brașov, Sâmbătă 10 (23) Aprilie. 1910.

Inimă de aur.

La încheierea numărului de ieri am primit o scurtă telegramă, prin care ni s-a vestit, că *marele mecenat al neamului nostru, vrednicul bărbat Vasile Stroiescu a făcut o nouă danie pe altarul culturii noastre naționale, trimițând conștiințului din Sibiu suma de 300.000 coroane pentru scopuri culturale.*

După frumoasa donațiune de 100.000 cor., dăruită nu de mult fondului cultural din Blaj, care a făcut să trăsălte de bucurie inimile tuturor Românilor, iată-ne dar în fața unui nou act de magnanimitate, de care s-a împărțit fondul cultural al arhidiecezei gr.-or. române.

E greu a tălcui în cuvinte ceea ce simțim în aceste clipe, în care se sosește solia despre noul dar. Suntem adânc emoționați și între gene ni se furizează o lacrimă ferbinte, lacrima recunoștinței noastre vecinice față de inima de aur a acestui mare Român.

Români din patru unghiuri descoperiți-vă capetele, sorbiti speranțe noi din inima de aur a mecenatului Vasile Stroiescu și înălțați rugăciuni ferbinți pentru îndelungata și deplina sănătate al marelui binefăcător al neamului nostru românesc.

Dumnezeu să ni-l țină la mulți, mulți ani.

Mangra își motivează tradarea.

I.

În fine vicarul Mangra de la Orade a aflat de sosit timpul să grăiască. Și a grăit. A confirmat știrea, că a intrat în partidul guvernamental al muncii și încearcă a-și motiva pașii săi politici trădători.

Zilele aceste și-a făcut apariția în clubul guvernamental din Budapesta, unde a conferit cu fruntașii partidului. Mangra s-a plâns, că ziarele române ultraiste îl atacă vehement și-l numesc „trădător“, pentru că a intrat în partidul muncii.

De altă parte prin un comunicat, publicat în „Kel. Ert.“ își motivează schimbarea atitudinii sale politice în chipul următor:

— Eu am fost acela care am ținut sus totdeauna steagul partidului național român, chiar și atunci când alți conducători ai partidului au șovăit, au cochetat cu partidele potrivnice și au făcut guvernelor din trecut servicii secrete. Acum însă s-a schimbat situația. Guvernul contelui Khuen a scris pe steagul său pacea cu naționalitățile; a făcut cătră noi cel dintăiu pas și a început remediarea serioasă a plângerilor noastre. În fața acestui fapt ar fi cea mai mare greșală dacă am stărui în vechiul nostru punct de vedere, pe care acum nu-l îndreptățesc impreviziunile schimbate. Făcând totuși astfel, Români ar da dovada lipsei de maturitate politică și ar produce convingerea că ei nu merită un tratament binevoitor. După cel dintăiu pas, e rândul nostru acum să facem pasul al doilea căci numai astfel se poate închipui aplanarea contrastelor: interesul comun al țării și interesul poporului nostru.

Bazat pe un trecut și o experiență de 30 de ani, nu mă tem

de atacurile nedrepte, cari nu pot să mă atingă și nu voi ceda în fața teroarei presei românești, fiind convins că pasul meu conștient și bine câmpănit e corect și salutar pentru poporul meu. Dar se vor convinge de asta și cei ce mă atacă fără cruțare și-mi avansează neîncrederea lor. Am fost în totdeauna omul faptelor și, prin fapte voi convinge poporul meu, că-i voi face mai mult bine decât toți aceia cari acum se năpustesc asupra mea, fiindcă lucrez după mintea și conștiința mea.

Aceasta e motivarea vicarului Mangra.

Constatăm mai înainte de toate, că rolul d-lui Mangra și cele spuse de dânsul în comunicat se potrivesc întocmai cu declarațiile și spusele altor renegați politici, ce i-am avut pe vremuri și-i avem de prezent.

Tot așa s-au plâns renegații și au arătat guvernelor, că sunt atacați de presa română, cum face d-l Mangra. Tot așa au declarat cu un dispreț suveran antecesorii săi, că nu le pasă de atacuri. Chiar acum, sub ochii noștri o face aceasta Burdia dela Caransebeș, așa că în acest punct Mangra cu Burdia pot da mâna ca doi frați.

Presă noastră națională nu l-a terorizat pe d-l Mangra, ci numai i-a arătat abizul, în care să aruncă, l-a făcut atent la direcția greșită ce vrea să o ia, sperând a-l readuce la brazdă.

Mangra făurește din aceasta atitudine bărbătească a presei „atacuri vehemente“ și „terorism“, căci în chipul acesta se prezintă ca o victimă patriotică a convingerilor sale politice, și în fața noilor săi tovarăși se urcă în valoare.

Intocmai așa au făcut și alte lapădături ale neamului nostru.

Dar să mergem mai departe. Mangra și acuză. Zice că în partidul

nostru au fost fruntași vânzători, cari cochetau cu partidele dușmane și făceau servicii secrete guvernelor. Acuză, fără a dovedi, dar acuză, ca cu atât mai mult să iasă în relief munca lui desinteresată din trecut. Încât pentru prezent, el își atribuie o *maturitate politică*, cum nu o are — afară de Burdia și alți câțiva „transfugi“ — nimeni din cele trei milioane de Români de pe plaiurile acestei țări. Întreg partidul nostru național, deputații și fruntașii noștri politici, sufer de lipsă de *maturitate politică*, din pricină că nu intrăm cu toții în partidul feritor al muncii, că nu ne desființăm noi înși-ne partidul, după rețeta lui Tisza.

În comunicatul său d-l Mangra promite a face mult bine pentru „poporul său“ pe calea ce a apucat. Îl credem pe cuvânt, căci d. e. Burdia asemenea a promis a face bine pentru grăniceri și a și făcut. Le-a ridicat un gimnaziu și un internat, în parte mare pe banii lor, dar învățit în haină maghiară. În acest senz poate va ajunge să facă și Mangra vre-un „bine“ Românilor, dacă va ajunge.

În toate aceste înșirate până aci, d-l Mangra e identic cu toți dezerterii neamului, cari amenință, calomniază și promit, dar pentru popor n-au făcut nici un bine, ci cel mult au tras foloase pentru sine.

Are însă d-l Mangra și ceva original în declarațiile sale, cu care ne vom ocupa în nrul viitor.

Delegațiunea comitetului central electoral, întrunită în zilele de 19 și 20 Aprilie n. la Budapesta, și-a terminat constăturile privitoare la candidările de deputați în cercurile electorale românești. În unele cercuri delegații se vor pune în conțelegere cu comitetele locale electorale pentru stabilirea definitivă a candidațiilor.

Lista oficială a candidațiilor se va publica săptămâna viitoare deodată cu manifestul electoral.

FOILETONUL »GAZ. TRANS.«

Cometa Halley în Seghedin.

— 20 Aprilie n.

Cetisem prin ziare, că afurisita aceasta de cometă este așteptată cu groază, ba și mai fricoși, și-au luat viața din cauza ei. Eu, spunând sincer, deoarece mă aflu la loc sigur — în temnița statului — nici măi purtam frica. Întâmplarea din 19 Aprilie n. 1910 însă, mi-a băgat un vagon de frică în oase, și... Doamne apăra!... era cât pe-acți să-mi rămână ciolanele prin Seghedin.

Să vă spun ce-am pățit.

Era dimineață. Ședeam la masă în celula mea, N-rul 9, și puneam pe note o doină foarte duioasă din Basarabia, care se sfârșește cu cuvintele:

„Iar acum e vai de noi,
 Când Muscalul e în pastoi.“

Mă adăpostisem sub aripile Muzei, care mă purta acum prin sferele înalte, și îmi cânta cu multă jale doina, a cărei ultime acorduri mă sileam să le pun în grabă pe hârtie, căci, mă rog, cucoana Muză promisese și altora că-i va cerceta, era și na-

tural deci să mă grăbesc cu scrisul, dacă voiam să nu rămân cu doina nesfârșită.

Dar — sfârșește dacă poți.

Cât ce m'am așezat din nou la masă, cineva îmi scutură ușa, fereastra, apoi un vuiet sinistru urmat de detunături puternice m'au făcut, de-am răsturnat cerneala, mi-am pierdut penița de scris și am scăpat și dipla din mână...

Doina... cărbuna de ea... a rămas neisprăvită îmi pierdusem capul și nu știam, ce să fac... Dar fuga la ușă, o deschid... nime. Deschid fereastra, caut afară... nime.

Ce să fie? — gândesc eu.

De-odată alergă la mine nenea Nae Jugănar, — dela celula N-rul 10, — și găfăind de frică sau de spaimă, îmi zice:

— »Mă Costică! să ști, că aici pierim!... A căzut cometa Halley!... N'ai auzit cum tuna mai adineaori?... Vai de noi!«

El umbla fără nici un rost în sus și în jos prin celulă, galben la față, cu părul sburlit, și nu-și găsea loc.

Eu, cu violina subsuoară, am încercat să uitându-mă la el. Am rămas cu gura căscată și... nu puteam scoate nici o vorbă. Nenea Nae într'aceea mă apucă repede de mână: »Ce stai?... ori vrei

să te prăpădești?... Strânge-ți bulendrele și haid afară!...« zice, și o taie la fugă pe coridor.

Mă îngrozisem și mai al dracului... Dau să-mi iau hainele, dar... nu găsesc cheia dela dulap. Tot căutând-o îmi sfărțic toate buzunarele dela haine... dar cheia... ca 'n palmă... În zăpăceala asta mare am răsturnat cuier, dulap, masă, scaune, pat... cu un cuvânt întreg mobilierul, dar... cheia nu-i... Hop!... pun mâna pe perină și... tunde-o prin coridor afară, de-mi scăpărau călcăiele...

Cu capul descoperit, cu legătura de mustețe la urechi și cu perina subsuoară alerg prin curte... strig pe nenea Nae, dar nu răspunde. »Nu-i nime... toți au scăpat. Vai de mine!... Sunt gata!...« gândesc în mine... O iau la fugă și mai tare... dau să fug pe ușa dela curte... pliosc!... mă lovesc așa de tare în zăbrelele de fier dela ușă, încât cad pe vatră cât sunt de lung, iar perna... sare cât colo... Vreau să mă ridic de jos... altă pozna...

Nenea Nae, cu cufărul într-o mână, iar în cealaltă cu o ocluță plină cu unsoare... (el, fiind bucătarul nostru, a voit să scape de pacoste biata unsoară) o ține drept spre ușă... Se împiedecă de mine și... hodoronc!... amândoi grămadă jos..

»Scoală, mă, că mă înăbuși«, strig eu, și-l îmbrăncesc zdravăn pe bietul nenea Nae, încât îi sar și pantofii din picioare.

Cu mare greu ne ridicăm de jos, tot văitându-ne... privim spre cer... nimic... Cerul e senin și cometă... nici de sămânță.

Limbiștii întru câtva, îmi i-au perina, iar Nae cufărul, care însă era gol și cu gura căscată la soare, căci nenea în fuga mare își pierduse toate albiturile din el. Ulcica... sănătate bună vere... toată s-a făcut praf, iar din unsoare n-a mai rămas nici cât e gămălia unui ac.

Stăm amândoi cu »averile« în mână și ne gândim: »Ce-a fi, a fi. Dacă s-or fi prăpădit alții, apoi, iacă... ne-om prăpădi și noi... Bag' seama, așa ne-a fost ursita...«

În vreme ce eu cu nenea Nae ne frământam pe la ușa temniței, ca să scăpăm la larg, »tovarășul« Kapper-escu, dela Nr. 17 din etaj, cu pantalonii în mână și-a vărât picioarele printre gratiile de fier de la fereastră, sbătându-se să sară jos... Zadarnic însă, gratiile îl opreau, iar el sbiera ca din gura șerpelui:

— Vai, mame leben!... Ich bin fertig!... (Vai, mamă dragă!... M-am sfârșit!)

